Maa- ja metsätalousministeriö
Lainsäädäntöneuvos Mika Saari
3.3.2021

VASTINE HALLITUKSEN ESITYKSEEN HE 8/2021 vp ANNETTUIHIN ASIANTUNTIJALAUSUNTOIHIN

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriötä antamaan vastineensa maatalouden rakennetuista annetun lain 18 §:n sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 41 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 8/2021 vp) annettuihin asiantuntijalausuntoihin. Ministeriölle on toimitettu seuraavien tahojen antamat asiantuntijalausunnot: Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Paliskuntain yhdistys ry ja OP ryhmä.

Vastineenaan eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle annettuihin lausuntoihin maa- ja metsätalousministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa:

Valtiontakausten kohteena olevien lainojen maksamatta olevan pääoman enimmäismäärä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kahta lakia siten, että niiden nojalla myönnettävien valtiontakausten kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 110 miljoonaa euroa nykyisen 80 miljoonan euron sijasta. Esityksellä varmistettaisiin maatalouden investointien rahoitus EU:n rahoituskausien välisen siirtymäkauden aikana vuosina 2021-2022.

OP ryhmä tuo lausunnossaan esiin riskin siitä, että 110 miljoonaan euroon korotettu takausten enimmäismäärä ei tulisi riittämään sitä tarvitseville investointihankkeille, jolloin hankkeita jäisi toteuttamatta tai niiden toteuttamista jouduttaisiin viivyttämään. OP ryhmän näkemyksen mukaan vuosien 2021 ja 2022 aikana toteutettavat investointihankkeet eivät kappalemäärällisesti tule nousemaan edellisten vuosien tasolle, mutta hankkeiden kokoluokan kasvu tulee nostamaan merkittävästi hankkeiden keskimääräisiä investointikustannuksia. Tämän vuoksi määrän korotusta on tarkoituksenmukaista tarkastella uudestaan.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kannattaa lakiehdotuksia ja toteaa, että enimmäismäärän korotusta 30 miljoonalla eurolla voidaan pitää riittävänä vuosille 2021 ja 2022, jos maatalouden rakennusinvestointien määrä ja arvo ovat alemmat kuin toteutunut taso oli vuosina 2019–2020, mutta jos siirtymäkaudella on tavoitteena lisätä investointeja aiemmasta koronapandemiasta elpymisen ja talouskasvun parantamiseksi, voidaan korotusta pitää niukahkona.

Ministeriö toteaa, että esityksen tavoitteena on mahdollistaa aiempaa vastaavien takausten myöntäminen kahden vuoden siirtymäkautena, jonka aikana valtiontakausten kokonaisuutta arvioidaan osana tulevan rakennetukijärjestelmän valmistelua. Esitettyä 110 miljoonan euron enimmäismäärää on pidetty riittävänä siirtymäkaudelle, minkä vuoksi enimmäismäärää ei ole esitetty korkeammaksi. Esitetyn enimmäismäärän arvioinnissa on otettu huomioon se, että niin sanotusti ulkona olevien takausten määrä ei nouse vuosittain myönnettävien takausten summalla, koska takauksen kohteena olevia lainoja myös maksetaan jatkuvasti takaisin.

Vuonna 2020 takausta myönnettiin 14,0 miljoonan euron lainapääomalle (valtuus 14 miljoonaa), vuonna 2019 17,3 miljoonan euron lainapääomalle (valtuus 18 miljoonaa) ja vuonna 2018 13,2 miljoonaa (valtuus 16 miljoonaa). Muutettavaksi ehdotettujen lakien mukaisten valtiontakausten kohteena oleva lainamäärä kehittyi samaan aikaan seuraavasti:

Vuosi	
2017	46 874 308
2018	51 265 597
2019	57 596 201
2020	67 892 979

Investointihankkeiden keskikoko ja takauksen kohteena olevan lainan määrä on pitkällä aikavälillä nousussa rakennekehityksen seurauksena, mutta nousu näyttää suhteellisen tasaiselta, eikä syitä määrän nopealle lisääntymiselle ole nähtävissä. Takauksia myönnettiin vuonna 2020 51 kpl (65 kpl vuonna 2019, 51 kpl vuonna 2018).

Takauksen kohteena olevien investointien keskimääräinen tukikelpoinen kustannus vuonna 2020 oli 980 000 euroa (1 190 000 euroa vuonna 2019 ja 1 150 000 euroa vuonna 2018). Takausta myönnettiin vuonna 2020 keskimäärin 256 000 euron lainapääomalle (vuonna 2019 keskimäärin 265 000 euroa, vuonna 2018 keskimäärin 259 000 euroa).

Takauksista jopa 80 prosenttia on kohdistunut lypsy- ja nautakarjatalouden uudisrakentamis- ja laajennusinvestointeihin. Kun toistaiseksi investointitukea nautakarjataloudessa myönnetään vain emolehmätuotannon uudisrakentamis- ja laajennusinvestointeihin, ja samaan aikaan lypsykarjatalouden investointeihin vaikuttaa Valio Oy:n päätös maidon viitemääristä, on todennäköistä, että tämä heijastuu myös takaustarpeeseen lähivuosina.

Lisäksi ehdotetun 110 miljoonan euron arvioinnissa on otettu huomioon, että nykyisestä 80 miljoonan euron enimmäismäärästä on vuoden 2020 loppuun mennessä toteutunut 67,9 miljoonaa euroa. Näin ollen uuden enimmäismäärän laskennassa otettaisiin huomioon noin 12 miljoonaa euroa ehdotetun 30 miljoonan korotuksen lisäksi. Tällöin korotettavaksi ehdotetun enimmäismäärän täyttyminen edellyttäisi noin 42 miljoonan euron lisäystä valtiontakausten kohteena olevien lainojen samanaikaisesti maksamatta olevan pääoman määrässä vuosina 2021 ja 2022. Pääoman määrä on kasvanut edellisten neljän vuoden aikana yhteensä noin 21 miljoonaa euroa.

Valtiontakaukset myönnetään osana investointituen julkista kokonaisrahoitusta, yhdessä avustuksen ja/tai korkotukilainan korkotuen kanssa. Investointituen avustusten myöntämisvaltuudessa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia siirtymäkauden aikana, mikä osaltaan asettaa ylärajan siirtymäkauden aikana tuettavien hankkeiden määrälle ja samalla myönnettävien valtiontakausten määrälle.

Huomioiden taattujen lainojen takaisinmaksun ja vielä käytettävissä olevan myöntövaltuuden, ehdotettu 110 miljoonan euron enimmäismäärä mahdollistaisi takausten myöntämisvaltuudeksi ainakin 25 miljoonaa euroa vuosittain siirtymäkauden aikana. Tämä on selkeästi enemmän kuin vuosittaisen takausvaltuuden määrä on ollut vuosina 2015-2020 (keskimäärin 13,6 miljoonaa euroa), jona aikana takausten myöntövaltuus on sidottu kokonaan vain yhtenä vuotena.

Ministeriö kuitenkin toteaa, että investointituen hakemusten ja myönteisten tukipäätösten määrät vaihtelevat tukijaksoittain ja vuosittain, mikä vuoksi takauksiin sidottavan myöntämisvaltuuden määrää tiettynä ajanjaksona on vaikeaa arvioida tarkasti.

Muuta

Luonnonvarakeskus pitää esitystä perusteltuna, mutta muistuttaa muutoksen edellyttävän takausten vastapääoman riittävyyden varmistamista maatilatalouden kehittämisrahaston taseessa, jottei rahaston käyttösuunnitelmalla jouduta rajaamaan takauksia lainsäädännön sallimaa enimmäismäärää pienemmäksi. Ministeriö toteaa, että maatilatalouden kehittämisrahaston vakuustoiminnan tulot, menot ja varaukset vahvistetaan vuosittain rahaston johtokunnan ja valtioneuvoston raha-asiain valiokunnan käsittelyn jälkeen tehtävällä maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

Ruokavirastolla, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:llä ja Paliskuntain yhdistys ry:llä ei ole huomautettavaa esitykseen.